

Рецензия

На дисертация за придобиване на ОНС „доктор“ по Педагогическа и
възрастова психология

На тема „Удовлетвореност от работата, самоуважение и копинг-стратегии
при учители от детски градини“

Докторант: Евангелия Петрос Ниару

Научен ръководител: доц. д-р Русанка Манчева

Рецензент: проф. д-р Станислава Стоянова

Дисертацията е подготвена на английски език в обем от 187 страници. Представен е и автореферат на английски език, както и автореферат на български език.

В увода докторантката подчертава, че социално-икономическото развитие на обществото не е възможно без придобито образование, чиято основа се полага още в детската градина. Това разкрива важността на фокусиранията на изследвания, проведени върху учители от детски градини, относно тяхната удовлетвореност от работата, самоуважение и копинг-стратегии, за да може да бъде установено кои фактори са свързани с ефективността на учителите и предоставяното от тях образование.

Първа глава се отнася до теоретичната част на дисертационния труд. Докторантката се спира на ролята на труда и работата в човешкия живот, връзката на стреса с удовлетвореността от работата и професионалното изтощение. Специално внимание е посветено на предучилищното образование и историческото развитие на системата за предучилищно образование в Гърция, сравнение между системата на предучилищното

образование в Гърция и други държави, ролята на педагогическия състав в детската градина, организация на работата в детската градина, условия на работа, социален статус на учителите в детската градина, характеристики и предизвикателства на работата на учителите в детската градина, личностни особености и самооценка на учителите в детска градина, бърнаут при детски учители с характеризирание на фазите на професионално изтощение. Също така в теоретичната част на дисертационния труд са разгледани теоретични модели за бърнаута на Маслах, на Пайнс и Арънсън, на Чернис, на Идълуич и Бродски, на Кристенсен и др. Проследени са фактори, допринасящи за появата на бърнаут. Представят се резултати от предишни изследвания относно бърнаут при детски учители. Докторантката отделя голямо внимание в теоретичната част на дисертационния труд върху бърнаута при гръцки учители, защото той може да се разглежда като индикатор за тяхната неудовлетвореност от работата.

В следващ раздел от теоретичната част на дисертационния труд е обяснено в какво се изразява удовлетвореността от работата, проследяват се фактори, които допринасят за неудовлетвореност от работата, фактори за удовлетвореност от работата при учители в детски градини, както и стратегии за справяне с професионалния стрес при учители и специално при детски учители. Изяснява се връзката между професионалния стрес и неудовлетвореността от работата, както и между удовлетвореността от работата и бърнаута. Разглеждат се различни теоретични концепции за мотивацията за работа. Проличава добрата теоретична подготовка на докторантката по тематиката на дисертационния труд.

Втора глава от дисертационния труд се отнася до изследователския дизайн. Докторантката формулира организационни и изследователски задачи на изследването. Всички организационни задачи са формулирани прекалено общо и могат да се отнасят до всевъзможни изследвания. Изследователските задачи са коректно формулирани.

За изследване на удовлетвореността от работата е приложена кратка форма на Минесотски въпросник за удовлетвореността (Minnesota Satisfaction Questionnaire – MSQ (short form) с автори Weiss et al. (1967), които не са цитирани в списъка с литература. Според докторантката този въпросник се състои от 21 айтема, на които се отговаря по четиристепенна скала, но оригиналната английска форма на въпросника според неговите автори

(https://vpr.psych.umn.edu/sites/vpr.umn.edu/files/files/monograph_xxii_-_manual_for_the_mn_satisfaction_questionnaire.pdf

и

(https://vpr.psych.umn.edu/sites/vpr.umn.edu/files/files/msq_booklet_short-form_1977.pdf)

и

гръцката

му

версия

(https://vpr.psych.umn.edu/sites/vpr.umn.edu/files/files/greek_msq_1977_short-form.pdf) се състоят от 20 айтема, на които се отговаря по петстепенна скала.

Докторантката всъщност е приложила нейна модификация на кратката форма на Минесотския въпросник за удовлетвореността, като докторантката докладва коефициента на вътрешна консистентност на въпросника и неговите субскали при нейната извадка.

Докторантката прилага и въпросник на Carver et al. (1989) за справяне с преживявани проблеми (Coping Orientations to Problems Experienced Inventory - COPE), чиито автори също не са цитирани в списъка с литература. Докторантката съобщава, че за целите на изследването тя е организираща превода на въпросника на Carver et al. (1989) за справяне с преживявани проблеми (Coping Orientations to Problems Experienced Inventory - COPE) на гръцки език, но всъщност този въпросник е адаптиран на гръцки език през 2014 г. от Magda Dinou, Despina Moraitou, Georgia Papantoniou, Anastasia Kalogiannidou и Aphrodite Papantoniou (https://www.researchgate.net/publication/262637711_Psychometric_properties_of_the_Greek_version_of_the_Coping_Orientations_to_Problems_Experience_d_-_COPE_Inventory), които не са цитирани в дисертационния труд.

Докторантката докладва коефициента на вътрешна консистентност на въпросника и неговите субскали при нейната извадка.

За изследване на самоуважението докторантката е приложила въпросника на Розенбърг за самооценка (Rosenberg Self-Esteem Scale, 1991), чийто автор не е цитиран в списъка с литература, но докторантката е цитирала авторите на гръцката адаптация на въпросника на Розенбърг за самооценка при учители Ntina Kourmoussi, Vasiliki Xythali и Vasilios Koutras, 2015. Докторантката докладва коефициента на вътрешна консистентност на въпросника на Розенбърг за самооценка при нейната извадка, както и по данни от гръцката му адаптация при учители.

Докторантката изследва 202 учители, от които само 1 мъж, като извадката представя типичната ситуация в предучилищното образование с превес на броя на жените – учители.

Резултатите са коректно статистически обработени и представени в текст, таблици и фигури. Някои фигури повтарят данните от някои таблици, без да носят нова информация (например Таблица 3 и Фигура 1; Таблица 4 и Фигура 2, и др.).

Формулирана е една основна хипотеза и три работни хипотези, като първите две работни хипотези се включват в основната хипотеза. Първите две работни хипотези са коректно формулирани да се говори за взаимосвързаност между променливи, тъй като не е проведен експеримент и освен това разпределението на променливи не е нормално, което означава, че не би трябвало да бъде прилаган регресионен анализ, а е подходящ корелационен анализ, както правилно преценява докторантката.

На стр. 150 при обобщението на резултатите докторантката заявява, че за да се справят с професионалния стрес учителите използват различни стратегии в зависимост от техния пол, възраст и професионален стаж („3. To cope with professional stress, they use different strategies depending on age, gender and years of teaching activity“), което не може да се твърди за пола, тъй

като сред изследваните учители мъжът е само един и сравнения по пол не са правени в дисертационния труд.

Разделът с Обсъждане на резултатите (Discussion) се отнася до това дали се потвърждава всяка хипотеза и ограничения на изследването. Заключението съдържа информация относно значимостта на изследването, полезността му и възможностите за практическо приложение на резултатите, насоки за бъдещи изследвания.

Формулирани са шест научни приноса, които приемам.

Цитираните литературни източници са общо 110.

В приложение са поместени въпросниците на английски език.

Препоръчвам следната корекция: Когато Sig. е изписвано от статистически софтуер със стойност 0.000, то според правилата на Американската Психологическа Асоциация е по-коректно в научни публикации да бъде означавано като $p < .001$ (виж например Таблица 19, Таблица 20).

Докторантката има необходимия брой точки от нейни научни публикации за придобиване на ОНС «доктор» в съответствие с минималните национални изисквания.

Предвид на добрата теоретична подготовка на докторантката и уменията ѝ за провеждане на изследване, обработване и представяне на резултатите подкрепям Евангелия Ниару да придобие ОНС «доктор».

26.10. 2023 г.

Рецензент:

Проф. д-р Ст. Стоянова

Review

Of a PhD thesis for acquiring a PhD in Pedagogical and Developmental
Psychology

On the topic "Work satisfaction, self-esteem and coping strategies in preschool
teachers"

PhD student: Evangelia Petros Niarou

Scientific supervisor: Assoc. Prof. Rusanka Mancheva, PhD

Reviewer: Prof. Stanislava Stoyanova, PhD

The PhD thesis was prepared in English in a volume of 187 pages. An Abstract in English is also presented, as well as an Abstract in Bulgarian.

In the introduction, the doctoral student emphasizes that the socio-economic development of society is not possible without acquired educational degree, the foundation of which is laid in kindergarten. This reveals the importance of focusing on kindergarten teachers on their job satisfaction, self-esteem and coping strategies in order to be able to identify what factors are related to the effectiveness of teachers and the education they provide.

The first chapter concerns the theoretical part of the dissertation. The PhD student dwells on the role of work in human life, the relationship of stress with job satisfaction and occupational exhaustion. Special attention is devoted to preschool education and the historical development of the preschool education system in Greece, comparison between the preschool education system in Greece and other countries, the role of pedagogical staff in kindergarten, organization of work in kindergarten, working conditions, social status of kindergarten teachers, characteristics and challenges of kindergarten teachers' work, personal characteristics and self-assessment of kindergarten teachers, burnout in

kindergarten teachers with characterization of the phases of professional exhaustion. Also in the theoretical part of the dissertation, the theoretical models of burnout by Maslach, Pines and Aronson, Cherniss, Edelwich and Brodsky, Kristensen and others are discussed. Some factors contributing to the occurrence of burnout have been enumerated. The results from some previous studies on burnout in kindergarten teachers are presented. The PhD student pays great attention in the theoretical part of the dissertation on burnout in Greek teachers, because it can be considered as an indicator of their dissatisfaction with work.

In the next section of the theoretical part of the dissertation, it is explained what is job satisfaction, which factors contribute to job dissatisfaction, factors for job satisfaction in kindergarten teachers, as well as some strategies for dealing with professional stress in teachers and especially in kindergarten teachers are tracked. The relationship between occupational stress and job dissatisfaction, as well as between job satisfaction and burnout, is clarified. Different theoretical concepts of work motivation are considered. The good theoretical training of the doctoral student on the topic of the dissertation is evident.

The second chapter of the dissertation concerns research design. The doctoral student formulates some organizational and research objectives of the study. All organizational objectives are formulated excessively general and can relate to all sorts of studies. The research objectives are correctly formulated.

In order to study job satisfaction, a short form of the Minnesota Satisfaction Questionnaire (MSQ - short form) was applied with authors Weiss et al. (1967), who are not cited in References. According to the doctoral student, this questionnaire consists of 21 items, which are answered on a four-point scale, but the original English form of the questionnaire according to its authors (https://vpr.psych.umn.edu/sites/vpr.umn.edu/files/files/monograph_xxii_-_manual_for_the_mn_satisfaction_questionnaire.pdf and https://vpr.psych.umn.edu/sites/vpr.umn.edu/files/files/msq_booklet_short-form_1977.pdf) and its Greek version

https://vpr.psych.umn.edu/sites/vpr.umn.edu/files/files/greek_msq_1977_short_form.pdf) consist of 20 items, which are answered on a five-point scale. The PhD indeed applied her modification to the short form of the Minnesota Satisfaction Questionnaire, and the PhD student reported the internal consistency coefficient of the questionnaire and its subscales in her sample.

The PhD student also administered a questionnaire by Carver et al. (1989) - Coping Orientations to Problems Experienced Inventory (COPE), whose authors are also not cited in References. The PhD student reports that for the purposes of the study she has organized the translation of the questionnaire by Carver et al. (1989) COPE into Greek language, but in fact this questionnaire was adapted into Greek in 2014 by Magda Dinou, Despina Moraitou, Georgia Papantoniou, Anastasia Kalogiannidou and Aphrodite Papantoniou (https://www.researchgate.net/publication/262637711_Psychometric_properties_of_the_Greek_version_of_the_Coping_Orientations_to_Problems_Experience_d_-_COPE_Inventory) who are not quoted in the PhD thesis. The PhD student reports the coefficient of internal consistency of the questionnaire and its subscales in her sample.

In order to study self-esteem, the doctoral student applied the Rosenberg self-report questionnaire (Rosenberg Self-Esteem Scale, 1991), whose author is not cited in References, but the PhD student has cited the authors of the Greek adaptation of Rosenberg Self-Esteem Scale among teachers Ntina Kourmousi, Vasiliki Xythali and Vasilios Koutras, 2015. The PhD student reported the internal consistency coefficient of the Rosenberg Self-Esteem Scale in her sample, as well as in the sample from its Greek adaptation among teachers.

The doctoral student studied 202 teachers, of which only 1 was a man, and the sample presented the typical situation in pre-school education with predominance of the number of women – teachers.

The results are correctly statistically processed and presented in text, tables and figures. Some figures repeat the data from some tables without bringing any new information (e.g. Table 3 and Figure 1; Table 4 and Figure 2, etc.).

One basic/main hypothesis and three working hypotheses (sub-hypotheses) are formulated. The first working hypothesis and the second working hypothesis are in fact included in the main/basic hypothesis. The first and second working hypotheses are correctly formulated to talk about interconnectedness between variables, since no experiment was conducted and, moreover, the distribution of variables was not normal, which means that regression analysis should not be applied, but correlation analysis is appropriate instead, as the doctoral student correctly estimated.

On p. 150 in summarising the results, the doctoral student states that teachers "3. To cope with professional stress, they use different strategies depending on age, gender and years of teaching activity", which cannot be argued for gender, since among the teachers studied, the man was only one and gender comparisons were not made in the dissertation.

The Discussion section refers to whether each hypothesis was confirmed and about some limitations of the study. The section Conclusion contains information about the importance of the study, its usefulness, and the possibilities for practical application of the results, also some directions for further research.

Six scientific contributions have been formulated, which I accept.

References include a total number of 110 sources.

An appendix contains the questionnaires in English.

It is recommended that, when Sig. is written by statistical software with a value of 0.000, then according to the rules of the American Psychological Association it is more correct in scientific publications to be referred to as $p < .001$ (see, for example, Table 19, Table 20).

The PhD student has the required number of points from her scientific publications for acquiring a PhD in accordance with the minimum national requirements.

In view of the good theoretical background of the doctoral student and her skills in conducting research, processing and presenting the results, I support Evangelia Niarou to acquire the PhD educational and scientific degree.

26 October 2023

Reviewer:

Prof. St. Stoyanova